

Казік Т.В.

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ВІЗОВОГО РЕЖИМУ ЯК ПЕРЕДУМОВИ НАБУТТЯ ЧЛЕНСТВА В ЄС НА ТЕРЕНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Стаття присвячена лібералізації візового режиму як передумові набуття членства в ЄС. Зокрема, у статті розкрито досвід країн пострадянського простору у цій сфері. З'ясовано, що тенденція лібералізації візового режиму між державами найбільшого розвитку зазнала в Європі, в рамках Європейського Союзу, де лібералізація візового режиму стала важливою темою порядку денного. Встановлено, що Європейський Союз дедалі частіше використовує процес лібералізації візового режиму як інструмент для стимулювання та винагороди східних партнерів у їхньому процесі реформ на шляху до набуття членства Європейського Союзу. Розкрито важливі аспекти проходження шляху від лібералізації візового режиму до набуття повноправного членства в ЄС на прикладі трьох країн Балтії належних до пострадянського простору: Литви, Латвії та Естонії. З'ясовано, що країнам Балтії вдалося подолати важкий шлях по виконанню основних критеріїв членства в ЄС доволі швидко, хоча вони були досить високими для цих країн того часу. Разом з тим, вступ балтійських держав до ЄС мав низку особливостей, які так чи інакше знайомі і для України. На основі досвіду Литви, Латвії та Естонії визначено низку пріоритетних для України напрямків, до яких віднесено: по-перше, формування стійкої узгодженої позиції політичних сил в країні з цього приводу; по-друге, підвищення рівня довіри громадськості та, відповідно, отримання максимального рівня підтримки з боку громадськості; по-третє, максимального використання всіх пропонованих форм співпраці з ЄС, оскільки кожен етап співпраці під час підготовки до вступу відіграє свою роль у процесі приєднання до ЄС і досвід, а також результати зможуть бути використані в якості аргументу для обґрунтування доцільності ухвалення рішення на користь України, на етапі безпосередньо набуття нашою державою статусу держави-члена ЄС. Акцентовано увагу на тому, що для євроінтеграційних прагнень України актуальною є стратегія Литви щодо інтеграції національних меншин Литви в громадянське суспільство країни.

Ключові слова: лібералізація візового режиму, «безвіз», Європейський Союз, досвід пострадянських країн, уроки для України.

Постановка проблеми. У сучасному світі існує тенденція до лібералізації візового режиму між державами. Відкривається дедалі більша кількість міждержавних кордонів, все більше країн надають громадянам інших можливість подорожей на свою територію без оформлення віз. Найвищої точки свого розвитку ця тенденція досягла в Європі, в рамках Європейського Союзу (далі - ЄС), де лібералізація візового режиму стала важливою темою порядку денного. ЄС дедалі частіше використовує процес лібералізації візового режиму як інструмент для стимулювання та винагороди східних партнерів у їхньому процесі реформ [1] на шляху до набуття членства ЄС. Для України вступ до ЄС є одним із пріоритетних завдань сьогодення. Зважаючи на це, неабив-

якої актуальності набуває вивчення досвіду у цій сфері пострадянських країн, з якими нашу країну об'єднує багато спільного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема лібералізації візового режиму для України та євроінтеграційного курсу нашої держави, як і тема євроінтеграційного курсу на теренах пострадянського простору сьогодні є предметом численних досліджень та публікацій. Зокрема, ті чи інші аспекти цих тем вивчали: Є. Ковтун, В. Коренькова, Ю. Масик, С. Скриль, А. Шендеровська та багато інших. Проте вивченню досвіду пострадянських країн щодо лібералізації візового режиму та набуття членства ЄС у контексті можливості його застосування Україною належної уваги приділено не було.

Метою статті є вивчення досвіду пострадянських країн щодо лібералізації візового режиму та набуття членства ЄС у контексті можливості його застосування Україною.

Виклад основного матеріалу. З набуттям 24 серпня 1991 року незалежності наша держава успадкувала візовий режим Радянського Союзу, який існував в нього на момент його розпаду. Водночас варто зазначити, що ще 20 травня 1991 р. Верховною Радою СРСР було прийнято Закон «Про порядок виїзду з СРСР і в'їзду в СРСР громадян СРСР», який набрав чинності з 1993 року. Саме цей закон, ставши правовою основою для міжнародної міграції українських громадян, вперше скасував жорсткі обмеження для громадян і надав їм можливість виїжджати, жити і працювати за кордоном. Одним із нововведень було скасування виїзної візи – внутрішнього дозволу на виїзд громадян. Відтоді усім громадянам було надано право на отримання закордонного паспорта терміном дії на п'ять років. Виняток становили лише особи, обізнані в галузі державних таємниць, зобов'язання яких перед державою не було виконано та злочинці [2, с. 392].

Разом з тим, саме з 1991 р. для України почався відлік часу як незалежної держави, у зв'язку з чим постала необхідність укладання міжнародних договорів з іншими країнами з метою вирішення питань стосовно власного візового режиму. Тому вже в грудні 1991 року було започатковано відносини між Україною та ЄС. Проте, порівняно з іншими країнами пострадянського простору, шлях до лібералізації візового режиму України з ЄС виявився доволі тривалим. Так, 22 листопада 2010 року, на саміті Україна - Європейський Союз, було схвалено План дій з лібералізації візового режиму [3]. 11 червня 2017 року українці отримали можливість вільно подорожувати до Європи [4]. Відповідно до даних, що навів Прем'єр-міністр Денис Шмигаль, упродовж року повномасштабного вторгнення РФ отримала 5 «безвізів» з ЄС: енергетичний безвіз у березні, коли приєдналися до європейської енергомережі; транспортний безвіз у червні, після якого не потрібні дозволи на перевезення в ЄС; економічний безвіз, який скасував всі мита і квоти на українські товари в ЄС; митний безвіз у жовтні, який починає інтеграцію нашої митниці в європейську; цифровий безвіз», який означає, що європейські країни зможуть приймати електронні заяви та документи, підписані за допомогою Дія.Підпис-ЄС [5]. Крім того, як відомо, 23 червня 2022 року Європейська рада офіційно надала Україні статус кандидата на

вступ до ЄС. Станом на сьогодні Україна завершила опитувальник на вступ до ЄС.

Проте, попри зазначені досягнення, шлях до повноправного членства нашої держави у ЄС може тривати роки, якщо не десятиліття. Тому нині як ніколи цінним є для України успішний досвід інших країн з цього приводу, передусім, країн пострадянського простору. Зокрема, країн Балтії, які мають багато спільних з Україною рис: по-перше, їх об'єднує радянське минуле, по-друге, це країни, що на початку 1990-х почали будівництво самостійної та демократичної держави, проголосивши курс на співпрацю з Європейським Союзом [6, с. 107]. Вступ балтійських держав до ЄС мав низку особливостей, які так чи інакше знайомі і для України. Зокрема, у цих країнах є спільні кордони з РФ; значна кількість російськомовного населення проживає на їхніх територіях; у зв'язку з тим, що економіка трьох балтійських держав була значною мірою зорієнтована на Росію, то енергетична та сировинна залежність від РФ змушувала уряди цих країн шукати виходи з цієї ситуації тощо [7]. Проте країнам Балтії вдалося подолати важкий шлях по виконанню основних критеріїв членства в ЄС доволі швидко, хоча вони були досить високими для цих країн того часу. Молодим незалежним країнам довелося адаптувати власне законодавство під норми ЄС, а це 31 розділ, що містять сотні законодавчих актів, які ґрунтуються на «Договорі про заснування Європейської співдружності» та доповненнях до нього, саме цей Договір визначає конкретні напрямки за якими було створено загальноєвропейське законодавство. Так, зокрема довелося адаптувати законодавство у сфері вільного руху мешканців країн-членів, товарів, капіталу, а також у сфері конкурентної політики [6].

Адаптація в досліджуваних країнах почалася задовго до 2004/2007 років. Очікування членства в ЄС спонукало до реформ ще до вступу. Основним інструментом у наборі інструментів ЄС були умови, за допомогою яких ЄС пропонував членство як стимул для стимулювання змін у багатьох сферах політики, включаючи пересування людей [8; 9].

Включенню зазначених країн Балтії до складу ЄС передувало здійснення ними низки реформ і перетворень на внутрішньодержавному рівні. Зокрема Є. Ковтун, аналізуючи умови інтеграції країн Балтії до ЄС, виокремив наступні кроки:

– створення умов для вільного пересування товарів: скасовані митні платежі, кількісні обмеження та протекціоністські заходи, гармонізовані згідно з європейськими стандартами технічні, гігієнічні та інші стандарти для товарів, забезпечено

конкурентоспроможність в умовах єдиного ринку та впроваджені єдині стандарти у виробництві;

– забезпечення вільного пересування мешканців країн-членів у межах кордонів ЄС і збереження соціальних стандартів по всій території Європейського союзу [10].

Особливо важливими умовами швидкого реформування політичних систем у напрямку європейських стандартів виступили нормативні (конституційні, у першу чергу) та соціально-психологічні фактори, які мають певні історичні та культурні зв'язки з цінностями Західної цивілізації. С. А. Скриль вважає, що суттєвим є те, що демократичні реформи у прибалтійських державах отримали масову соціально-психологічну підтримку різних верств населення. Таким чином, у суспільстві сформувалась правосвідомість соціальної згоди, яка виступила «рушійною енергетикою» трансформаційних політичних процесів. За таких умов конституційні норми мають ознаки реальної, а не фіктивної (як, наприклад, в Україні) конституції [11, с. 151].

Як свідчить довід Литви, Латвії, Естонії, для реалізації Україною досліджуваного курсу необхідною є наявність узгодженої позиції політичних сил в країні з цього приводу, чого в нашій державі досягнути, поки що не вдалося. Звісно, проголошення у Конституції України зазначеного курсу - важливий крок у цьому напрямку, однак на практиці у політичному житті країни й досі відбуваються запеклі дискусії з приводу необхідності та доцільності для України саме такого курсу. Небажання впливових політичних сил його визнавати значним чином гальмує прийняття та здійснення відповідних заходів у цьому напрямку.

У прибалтійських державах також відбувалася значна політична боротьба з питань інтеграції. Однак, після офіційного визнання відповідного курсу, політичні дискусії та суперечки стосувалися питань доцільності чи недоцільності відповідних кроків і заходів щодо його реалізації, втім сам вибір не оспорювався та не піддавався критиці [12, с. 181]. Так, приміром, першій з країн Балтії можливість стати майбутнім членом ЄС Естонії. Фахівці британського дослідницького центру «The Economist Intelligence Unit» вважають, що в економічній сфері Естонія на той час більш ніж усі інші країни наблизилася до вимог Євросоюзу. Динамічно-стабільний розвиток її господарства забезпечувався передусім за рахунок ефективної економічної політики держави. Естонські науковці пояснювали, що їхній секрет успіху полягає в історичних причинах та дружніх

зв'язках із Фінляндією. Також, вагомим є те, що саме у Естонії політична еліта була більш однорідною етнічно та ідеологічно [13, с. 252].

Після розпаду Радянського Союзу всі колишні республіки опинилися в скрутному становищі: почався процес переходу від планової до ринкової економіки, введення нової валюти, втрата звичних ринків збуту і виробничих зв'язків. У цій складній ситуації Естонія вдалася до радикальних кроків. Президент Леннарт Мері звільнив усіх колишніх партійних функціонерів, намагаючись порвати з комуністичним минулим і розпочати все «з чистого аркуша». Уряд прем'єр-міністра Марта Лаара був дуже молодим (середній вік міністрів 30-35 років) і в них не було досвіду управління. Але тоді довіра й відданість (тобто не підтримання комуністичних ідей) були головними критеріями [14, с. 91–95]. Такі зміни в державному управлінні дозволили швидко реформувати економіку, яка була лібералізована та переорієнтована на західні експортні ринки [15, с. 151].

Естонія успішно пройшла етап асоційованого членства в ЄС і Україна може скористатися її досвідом. Цінним уроком дипломатії Естонії було те, що вона максимально використовувала всі пропонувані форми співпраці з ЄС, незалежно від того, вважалися вони задовільними чи ні: амбіції Естонії для більш тісної інтеграції були більшими, ніж механізми співпраці, які пропонував ЄС, але кожен етап співпраці під час підготовки до вступу відіграв свою роль у процесі приєднання до ЄС і досвід, а також результати використовувалися в якості аргументу для обґрунтування переходу до наступного етапу співпраці [15, с. 154].

Цікавим видається також досвід Литви, яка набула статусу держави-члена ЄС ще у 2004 році, попри те, що перемовини щодо членства почалися лише у 2000 році. На наш погляд, такі порівняно швидкі темпи були обумовлені рішучістю, яка мала прояв у посиленому реформуванні. Членство в ЄС, вступ до НАТО та добросусідські відносини стали трьома наріжними каменями зовнішньої політики Литви з початку 1990-х років і користувалися широкою політичною підтримкою. Дискурс щодо «Європи» в Литві був незмінним і в основному європейсько-позитивним, незважаючи на усвідомлення загрозливого посягання на нещодавно відновлений суверенітет і подальшого впливу західної культури. Цей єврооптимізм також не в останню чергу пояснюється тим фактом, що вступ до ЄС значною мірою сприймався як закріплення державотворення та процесів посткомуністичної трансформації в Литві. Член-

ство в ЄС концептуалізується як повернення нації до «нормального» стану справ після періоду примусового відчуження чужорідною цивілізацією. Європейська інтеграція в литовській дискусії здебільшого представлена як повернення до її природного місця приналежності, звідки її вилучила Радянська імперія – сім'ї європейських держав [16]. На наш погляд, цілком ймовірно, що саме ця підтримка дозволила підтримувати політичну та адміністративну мобілізацію та послідовність підготовки до членства під час процесу перед вступом. Цілком очевидно, що Литва не приєдналася б до Євросоюзу без підтримки громадськості.

Як відомо, у 2001 році в Литві була спеціально створена Державна комісія з питань литовської мови, до повноважень якої входить не тільки контроль мовної культури, а й покарання за неписьменне написання в публічних місцях. Для України такий приклад уже став корисним у плані популяризації української мови, щоб уникнути проблем із європейськими партнерами, саме з позиції підвищення її авторитету як такої, що потребує «збереження» для ідентичності нації. Адже кожна національна меншина, яка проживає в Литві чи в Україні, має осередок – свою батьківщину, – де її етнічна мова є державною і, відповідно, має умови для підтримки та розвитку. У 2019 році, за аналогією, подібна комісія була створена в Україні і почала працювати в листопаді.

Розвиток і популяризація офіційної литовської мови також є актуальною та є частиною загальної міграційної політики країни, оскільки молодь Литви з різних причин переїжджає до інших країн ЄС, а використання литовської мови обмежене територією Литви. Як і українська мова, вона не має статусу міжнародної. Досвід Литви щодо використання та розвитку офіційної державної мови, крім мов найбільших національних груп країни, демонструє практичні кроки, які можна зробити для запобігання конфліктам у цьому контексті. Крім того, можна відзначити значний внесок у роботу численних Почесних консульств Литви в містах більшості країн світу (наприклад, в Україні, окрім Посольства Литви, є 10 консульств у різних обласних містах). Їх метою є не лише розвиток соціально-економічного співробітництва між державами, а й культурний та гуманітарний розвиток. Зазвичай такі заклади мають тісні зв'язки з Литовськими громадами (діаспорою) у цих містах або їхніми асоціаціями та фінансово підтримують етнічні та культурні заходи, до яких залучені громадяни країни перебування. Зокрема, підтримка зв'язків із литовцями за кордоном

і спроби просування литовської культури заохочують литовців вивчати мову та повертатися до Литви на постійне місце проживання [17, с. 53].

Разом з тим, для євроінтеграційних прагнень України актуальною є стратегія Литви щодо інтеграції національних меншин Литви в громадянське суспільство країни. Литва вживає заходів для поглиблення довіри між державою та національними меншинами, щоб уникнути неоднозначної поведінки їхніх представників як щодо політики уряду в цілому, так і в разі збройної зовнішньої агресії. Хоча в Литовській Республіці існує низка проблем із дотриманням прав національних меншин, вона проводить послідовну та цілеспрямовану політику збереження та розвитку литовської мови. Враховуючи схожість ситуації в Україні, де угорська національна меншина звинувачує українську владу у звуженні її прав і свобод, доцільно було б вирішити це питання до вступу до ЄС. Адже протидія Угорщини більше шкодить відносинам Україна ЄС та Україна-НАТО, ніж безрезультатним спробам вести дипломатичний українсько-угорський діалог на високому рівні [17, с. 54-55].

В цілому ж, балтійський досвід актуальний для України в декількох вимірах. По-перше, у геополітичному. Адже доцільність незмінності євроатлантичного вектора робить країну більш привабливою для інвесторів. При цьому, фактор безпеки, яким фактично є пропуск до повноправного членства в ЄС, потребує серйозної політичної волі, а також послідовного та чіткого дотримання вимог членства в НАТО. По-друге, правовий. Адаптація «*acquis communautaire*», яка є ключовим критерієм для членства в ЄС, вимагає поступового підходу та зосередження законодавчої діяльності на синхронізації процесу з ЄС. Разом з тим, комплекс законів, узгоджений з ЄС, сприятиме збільшенню інвестицій та зміні привабливості українського ринку. По-третє, економічний: сценарій економічного розвитку країн Балтії передбачав пошук моделі розвитку відповідно до можливостей економік. Визначення пріоритету порівняно із середнім показником ЄС, повинно бути збалансовано з інтересами місцевих еліт. Так, в умовах низької ефективності промисловості, дорогих енергоресурсів та високої енергоємності більшість галузей промисловості України можуть не витримати конкуренції європейських виробників. Сільське господарство, навпаки, за умов розумних інвестицій може бути конкурентоспроможним, навіть, із найрозвиненішими країнами ЄС, де ґрунти вже значно зношені. Крім того, враховуючи досвід країн Балтії, лібераліза-

ція та спрощення податкової системи є головним фактором для розвитку економіки та доступу іноземних компаній [18, с. 49].

Принагідно зауважимо, що 9 вересня 2022 року, Рада Європейського союзу затвердила повне припинення угоди про спрощений візовий режим із росією [19]. Згодом, 19 вересня 2022 року, Обмеження запровадили сусідні з росією країни Балтії – Латвія, Естонія та Литва [20].

Висновки. Таким чином, у сучасному світі Європейський Союз ЄС дедалі частіше використовує процес лібералізації візового режиму як інструмент для стимулювання та винагороди східних партнерів у їхньому процесі реформ, на шляху до набуття членства. Не є винятком і Україна. Адже нині для нашої держави вступ до ЄС є одним із пріоритетних завдань. Оскільки, з метою розробки успішної стратегії синхронізації з Об'єднаною Європою, нашій державі треба підготуватися і перевірити деякі алгоритми роботи багатьох сегментів інфраструктури, сьогодні цінним для України є відповідний досвід пострадянських країн. Зокрема, країн Балтії, яким вдалося подолати важкий шлях по виконанню основних критеріїв членства в ЄС доволі швидко, хоча вони були досить високими для цих країн того часу. Так, дані отримані у ході аналізу євроінтеграційного шляху

Литви, Латвії та Естонії, свідчать про потребу працювати передусім у напрямках: по-перше, формування стійкої узгодженої позиції політичних сил в країні з цього приводу; по-друге, підвищення рівня довіри громадськості та, відповідно, отримання максимального рівня підтримки з боку громадськості; по-третє, максимального використання всіх пропонованих форм співпраці з ЄС, оскільки кожен етап співпраці під час підготовки до вступу відіграє свою роль у процесі приєднання до ЄС і досвід, а також результати зможуть бути використані в якості аргументу для обґрунтування доцільності ухвалення рішення на користь України, на етапі безпосередньо набуття нашою державою статусу держави-члена ЄС. До того ж, для євроінтеграційних прагнень України актуальною є стратегія Литви щодо інтеграції національних меншин Литви в громадянське суспільство країни.

Насамкінець, зауважимо, що питання лібералізації ЄС безвізового режиму для України в умовах її євроінтеграційних прагнень потребує подальших наукових досліджень. Зокрема, в частині більш детального аналізу позитивного досвіду та негативних тенденцій євроінтеграційного поступу зарубіжних країн, що слугуватиме додатковим інструментом коригування української державної політики щодо відповідності вимогам ЄС.

Список літератури:

1. Барчук А. О. Надзвичайні закони як предмет наукового пізнання: підходи до розуміння. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія : Право / гол. ред. Ю. М. Бисага. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2015. Т. 1. Вип. 35; Ч. 2. С. 16–19.*
2. Коліушко І. Аналіз законопроекту № 5707 «Про правотворчу діяльність». *UPLAN*. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/analiz-zakonoproiektu-pro-pravotvorchu-diialnist/> (дата звернення: 20.07.2023).
3. Корупційні ризики та корисні посилання на правові норми в контексті COVID-19. URL: <https://rm.coe.int/ukrainian-version-corruptioncovid-19/16809e3c06> (дата звернення: 15.07.2023).
4. Кузенко У. Форми реалізації політичної функції держави: поняття, види. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 230–234.
5. Кузніченко С. О. Теоретичні та історичні засади формування надзвичайного законодавства в Україні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 4. 2010. С. 68–76.
6. Марченко Д. В. Зміни правової системи України в умовах воєнного стану. *Трансформація правових систем в умовах збройних конфліктів* : матер. круглого столу (м. Одеса, 10 лютого, 2023 р.) / НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права. Одеса : НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права, 2023. С. 100–106.
7. Мельничук С. М. Функції сучасної держави в умовах воєнного стану. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2023. Вип. 1 (101). С. 23–35.
8. Могил С. К. Государство в предупреждении и ликвидации последствий аварий и катастроф. *Актуальні проблеми держави і права*. 1999. Вип. 6, Ч. II. Одеса : Астропринт, 1999. С. 107.
9. Оніщенко Н. М. Правова система : проблеми теорії : моногра. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 352 с.
10. Парламент ухвалив законопроект «Про правотворчу діяльність» (реєстр. № 5707) за основу. *UPLAN*. URL: <https://uplan.org.ua/news/parlament-ukhvalyv-zakonoproiekt-pro-pravotvorchu-diialnist-za-osnovu/> (дата звернення: 20.07.2023).
11. Пархоменко Н. Сучасна теоретико-правова парадигма надзвичайної правотворчості. *Публічне право*. 2022. № 3 (47). С. 88–94.

12. Правотворчість в Україні: перспективи законодавчого врегулювання : збірник наукових праць / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 226 с.
13. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII (зі змінами від 09.07.2023 р). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 19.07.2023).
14. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text> (дата звернення: 19.07.2023).
15. Проект Закону про правотворчу діяльність : проект від 25.06.2021 р. №. 5707. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72355 (дата звернення: 21.07.2023).
16. Толстенко Ю.О., Мулява О.О., Здоровцова О.Ю. Дотримання Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод під час COVID-19. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 652. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2021/162.pdf (дата звернення: 15.07.2023).

Kazik T.V. CERTAIN ASPECTS OF LIBERALIZATION OF THE VISA REGIME AS PREREQUISITES FOR THE ACQUISITION OF MEMBERSHIP IN THE EU ON THE TERRITORY OF THE POSTRADIAN SPACE: EXPERIENCE FOR UKRAINE

The article is devoted to visa liberalization as a prerequisite for EU membership. In particular, the article reveals the experience of post-Soviet countries in this field. It has been found that the trend of visa liberalization among states has undergone the greatest development in Europe, within the framework of the European Union, where visa liberalization has become an important topic of the agenda. It is established that the European Union is increasingly using the process of visa liberalization as a tool to stimulate and reward the Eastern partners in their reform process towards the acquisition of the membership of the European Union. The important aspects of the path from the liberalization of the visa regime to the acquisition of full membership in the EU are revealed on the example of the three Baltic countries belonging to the post-Soviet space: Lithuania, Latvia and Estonia. It turned out that the Baltic countries managed to overcome the difficult path of fulfilling the main criteria for EU membership quite quickly, although they were quite high for these countries at the time. At the same time, the accession of the Baltic states to the EU had a number of features that are somehow familiar to Ukraine as well. Based on the experience of Lithuania, Latvia and Estonia, a number of priority directions for Ukraine have been identified, which include: first, the formation of a stable and agreed position of political forces in the country on this matter; secondly, increasing the level of public trust and, accordingly, obtaining the maximum level of support from the public; thirdly, the maximum use of all proposed forms of cooperation with the EU, since each stage of cooperation during the preparation for accession plays its role in the process of joining the EU, and the experience, as well as the results, can be used as an argument to justify the expediency of a decision in favor of Ukraine, at the stage of our country directly acquiring the status of a member state of the EU. Attention is focused on the fact that Lithuania's strategy for the integration of Lithuanian national minorities into the country's civil society is relevant for Ukraine's European integration aspirations.

Key words: liberalization of the visa regime, «visa-free», the European Union, the experience of post-Soviet countries, lessons for Ukraine.